

**Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Факультет історії, права та публічного управління
Кафедра всесвітньої історії**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«НОВА ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ»
для здобувачів III курсу історичного факультету
спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(Ч. I)**

Укладач: Власюк І. М.

**Житомир
ЖДУ ім. І. Франка
2026**

УДК 94(100):378.22(072)
М 52

Рекомендовано до друку Вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 11 від 29 травня 2026 р.)

Рецензенти:

Цецик Я. П., кандидат історичних наук, доцент
*Національний університет водного господарства
та природокористування (м. Рівне)*

Суліменко О. Г., кандидат історичних наук, доцент
Поліський національний університет (м. Житомир)

Стельникович С. В., доктор історичних наук, професор
Житомирський державний університет імені Івана Франка

М 52 Методичні рекомендації до семінарських занять з освітньої компоненти «Нова історія країн Європи та Америки» для здобувачів III курсу факультету історії, права та публічного управління спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Укладач: Власюк І. М. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2026. Ч. I. 30 с.

У методичних рекомендаціях вміщено розподіл навчального часу за темами курсу, теми і плани семінарських занять та методичні рекомендації до самостійної роботи студентів, список рекомендованої літератури по темах, контрольні питання до екзамену.

Для студентів III курсу факультету історії, права та публічного управління спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

УДК 94(100):378.22(072)

© І. М. Власюк, 2026
© ЖДУ ім. Івана Франка, 2026

ЗМІСТ

Опис освітньої компоненти	4
Навчально-тематичний план.....	6
Методичні рекомендації до семінарських занять.....	8
Питання до екзамену.....	28

Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 3,5	01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова	
	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)		
Модулів – 1	Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105		3-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми: аудиторних – 2,1 самостійної роботи здобувача – 4,9	Перший (бакалаврський)	16 год.	-
		Практичні, семінарські	
		16 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		73 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		—	
		Вид контролю:	
	екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми – 30% : 70%

для заочної форми –

Мета вивчення освітньої компоненти: засвоєння здобувачами вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) системи знань про закономірності та особливості розвитку провідних країн Європи та Америки (1492-1918 рр.), провідні події та постаті Нового часу.

Частина I освітньої компоненти передбачає вивчення періоду з кінця XV ст. до початку XIX ст.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є: вивчення історії, процесів державотворення і розвитку європейських і американських народів в хронологічних рамках від кінця XV – до 1918 р.;

- розуміння взаємозв'язків між різними європейськими народами;
- осмислення проблем та складнощів розвитку зазначених регіонів для об'єктивної оцінки їх ролі у всесвітній історії;
- вивчення загальних законів історичного процесу та їх прояв у нові часи;
- виділення окремих закономірностей історичних подій різних європейських держав відповідного періоду;
- узагальнення наслідків еволюційного й революційного поступу людства.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					У тому числі					
		Лекції	Практичні/Сем	Лабораторні заняття	Самостійна	Індивідуальні заняття	Всього	Лекції	Практичні/Сем	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні
Модуль I. Соціально-економічні та політичні процеси в Європі та Північній Америці наприкінці XV – на початку XIX ст.												
Тема 1. Предмет та метод нової історії. Великі географічні відкриття	6	1	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Зародження капіталізму. Нідерландська революція.	8	1	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Реформація та контрреформація в Європі	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Епоха Просвітництва	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Англія у XVII – XVIII ст. Англійська революція	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Франція у другій половині XVII – наприкінці XVIII ст. Велика Французька революція.	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Консульство та Перша імперія у Франції (1799-1814).	10	2	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Австрійська	8	2	2	-	4							

монархія і німецькі держави в другій половині XVII – XVIII ст.												
Тема 9. Італія, Іспанія та Португалія у XVI – XVIII ст.	8	2	2		4							
Тема 10. Північна Америка в другій половині XVII – на початку XIX ст. Війна за незалежність та утворення США.	8	2	2		4							
Тема 11. Міжнародні відносини у XVI – на початку XIX ст.	9	-	-		9							
Тема 12. Культура країн Європи та Америки у XVI – XVIII ст.	10	-	-		10							
Разом за модулем 1	105	16	16	-	73	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	105	16	16	-	73	-	-	-	-	-	-	-

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПІ ТА ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ НАПРИКІНЦІ XV – НА ПОЧАТКУ XIX СТ.

Семінарське заняття № 1 Великі географічні відкриття. Зародження капіталізму. Нідерландська революція (2 год.)

Мета: проаналізувати головні риси та події Нового часу, причини, хід та наслідки Великих географічних відкриттів; охарактеризувати основні поняття та явища, пов'язані із становленням капіталістичних відносин, а також головні віхи та значення першої буржуазної революції XVI ст.

План

1. Великі географічні відкриття: періодизація, хід та наслідки.
2. Становлення капіталістичного способу виробництва (XVI – XVIII ст.).
3. Нідерландська революція: причини, хід та наслідки, історичне значення.

Основні терміни та поняття: Новий час; вільнодумство; індивідуалізм; католицька церква; Індія; відкриття Америки; колоніальна система; колонія; факторія; експедиція; Тордесільяський договір; работоргівля; конкістадори; індіанці; ринок; первісне нагромадження капіталу; майнова диференціація; робоча сила; Нідерландська революція; Утрехтська унія.

Питання для самостійної роботи:

1. Становлення товарно-грошових капіталістичних відносин.
2. Англійські, французькі та голландські експедиції.
3. Винаходи і вдосконалення на початку Нового часу.
4. Тенденції економічного розвитку країн Європи у XVI-XVII ст.
5. Розвиток капіталізму у містах. Капіталістичні зміни у сільському господарстві.
6. Повсякденне життя населення Європи у XVI-XVII ст.

Індивідуальні завдання (повідомлення)

1. Аналіз джерел з історії Великих географічних відкриттів.
2. Провідні постаті першого та другого періодів Великих географічних відкриттів.
3. Процеси становлення капіталістичного способу виробництва (на прикладі окремих країн Європи).

Теми рефератів

Роль Португалії та Іспанії у становленні колоніальної системи.
Вплив католицьких місіонерів на Новий світ.

Формування етики та психології людей Нового часу (XVI – XVIII ст.).

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте духовно-релігійну складову Великих географічних відкриттів.
2. Як змінилася психологія та повсякдення людей країн Західної Європи у XVI – XVIII ст.?
3. Чому Нідерланди стали країною, у якій відбулася перша буржуазна революція?
4. Чим відрізнялося становлення ринкових капіталістичних відносин в різних країнах Європи?

Методичні рекомендації

При підготовці **першого питання** здобувачам важливо проаналізувати причини, хід та наслідки відкриттів іспанських і португальських мореплавців. Також необхідно зупинитись детальніше на характеристиці процесу їх завоювань на американському континенті, підкорення місцевих племен, жорстокості та насильства з боку конкістадорів щодо індіанців, поширення рабства та работоргівлі. В контексті цього ж питання вважаємо необхідним звернути увагу на становлення колоніальної системи за участю Португалії та Іспанії (реферат). Не можна обійти увагою і аналіз джерел по вивченню Великих географічних відкриттів в окремому повідомленні.

Необхідно також охарактеризувати головні етапи другого періоду Великих географічних відкриттів, відповідно участь окремих європейських країн у цих процесах. При цьому доцільною є також характеристика провідних постатей цього періоду у порівнянні із постатями першого періоду, їх мотивів, прагнень, цілей та завдань експедицій, які вони очолювали. Також важливим є аналіз впливу католицьких місіонерів на корінних жителів Нового світу, методів та завдань їхньої діяльності.

Завершуючи підготовку питання, важливо виділити окремо економічні, соціальні, політичні та демографічні наслідки Великих географічних відкриттів. Важливим є аналіз цивілізаційного впливу європейців на жителів американського та африканського континенту, а також взаємопроникнення різних світів та понять. Необхідно охарактеризувати як позитивні, так і негативні наслідки цих відкриттів для жителів американського та європейського континентів.

Вивчаючи **друге питання**, важливо насамперед проаналізувати процеси, пов'язані із зародженням та розвитком ринкових відносин в добу пізнього середньовіччя. Так, необхідно наголосити на тому, що капіталістичні відносини формувалися поступово, як нові економічні тенденції, що ламали старий спосіб життя феодалів, виводили його на рівень пошуку нового, отримання прибутку у своїх господарствах, вихід за рамки вотчинного виробництва, встановлення економічних зв'язків з іншими суб'єктами господарювання. Доцільним є виділення цих прогресивних тенденцій також у містах (особливо Італії та

Голландії). Варто також звернути увагу на вдосконалення знарядь праці, форм господарювання у сільському господарстві, винаходи.

Необхідно зазначити, що із становленням капіталістичного способу виробництва пов'язані процеси первісного нагромадження капіталу, розорення селян, ремісників та поступового перетворення їх на найману робочу силу. Хто володів капіталом, впливав на процеси створення нового виробництва. Здобувачу важливо знати основні терміни і поняття, пов'язані з капіталістичним способом виробництва. Одним з важливих понять зокрема, є: капітал; відчуження людей від засобів виробництва; перетворення робочої сили на товар. Не можна забути і про експлуатацію колоній при формуванні капіталістичного виробництва. Рекомендуємо також паралельно вивчити і психологічні аспекти формування класу капіталістів та найманих робітників

У **третьому питанні** здобувачу необхідно спочатку охарактеризувати віхи історичного розвитку Нідерландів до XVI ст. Далі важливо виділити особливості перебування їх під владою Іспанії, причини невдоволення населення Нідерландів політикою іспанських королів. Вивчаючи хід революції, важливо виокремити роль її провідних постатей. Також необхідно проаналізувати роль Генеральних штатів у процесах завоювання незалежності країни. Висвітлюючи історичне значення революції, доцільно виділити і подальший розвиток Нідерландів, які брали участь у колоніальному розподілі світу, підкоряючись тенденціям розвитку капіталістичних відносин.

Література

Основна

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV-початок XIX ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П. Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.

Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу”. Для студентів історичного факультету. Частина перша. Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 296 с.

Додаткова

Гоц Л. С. Історія культури Європи Раннього нового часу : навч. посіб. Київ : НАКККіМ, 2019. 112 с.

Нижник Д., Плюта В. Становлення та особливості функціонування Іспанської колоніальної імперії (кінець XV – перша половина XVII століття). *Наука, освіта, суспільство очима молодих: Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих науковців*. Рівне: РВВ РДГУ. 2018. С. 276-278. URL:

http://www.rshu.edu.ua/images/nauka/11_mignar_konf_160518_2.pdf#page=276

Ілляшенко Ю., Лисенко А. Світова колоніальна система: чинники формування та становлення в період раннього Нового часу (кін. XV – пер. пол. XVII ст.). *Літопис Волині*. 2022. Вип. 27. С. 154-158. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.27.25>

Carneiro de Sousa, I. The Portuguese colonization and the problem of East Timorese nationalism. *Lusotopie*. 2001. P. 183-194. URL: https://www.persee.fr/doc/luso_1257-0273_2001_num_8_1_1439

Семінарське заняття № 2 **Реформація та контрреформація в Європі** (2 год.)

Мета: проаналізувати основні події та постаті епохи Реформації, її табори; особливості проявів її у різних європейських країнах; головні засади контрреформаційних заходів у Європі.

План

1. Передумови та причини Реформації в Європі.
2. Реформаційні процеси в Німеччині. Мартін Лютер.
3. Особливості реформаційних процесів у Швеції, Англії та Франції.
4. Контрреформація: головні засади та наслідки.

Основні терміни та поняття: Реформація; релігія; лютерани; анабаптисти; Варфоломіївська ніч; кальвінізм; англіканство; гугеноти; Тридентський собор.

Завдання для самостійної роботи

М. Лютер. Т. Мюнцер. Лютеранство. Анабаптисти. Селянська війна. Кальвінізм. Реформація у Швеції та Франції. Варфоломіївська ніч. Реформація в Англії в умовах посилення абсолютизму. Тридентський собор.

Індивідуальні завдання (повідомлення)

1. Провідні постаті Реформаційного руху у Німеччині: порівняльний аналіз.
2. Особливості Реформації у Франції. Варфоломіївська ніч.

Теми рефератів

Вплив Реформації на суспільно-політичний розвиток країн Європи у XVI ст. (на прикладі окремих країн).

Питання для обговорення:

1. Чому Мартін Лютер не був прибічником революційного крила Реформації у Німеччині?
2. Які зміни відбулися у релігійній свідомості людей в епоху Реформації?
3. Порівняйте реформаційні процеси в різних країнах Європи.

4. Яку позицію займала влада Англії в період Реформації?

Методичні рекомендації

При підготовці **першого питання** важливо проаналізувати становище Римо-католицької церкви напередодні Реформації, проблеми її внутрішнього розвитку. Серед передумов Реформації необхідно обов'язково охарактеризувати вплив гуситського руху XV ст. на європейську суспільну та релігійну думку. Також варто виділити інші чинники соціально-економічного та політичного змісту, що вплинули на початок цього процесу.

У **другому питанні** необхідно виділити характерні риси Реформації в Німеччині, охарактеризувати вчення і постать Мартіна Лютера та інших діячів; два табори (лютерани та анабаптисти) та їхню ідеологію. Також варто показати соціальні протиріччя, конфлікти (Селянська війна) та економічні тенденції розвитку німецьких земель у цей період.

Вивчаючи **третє питання**, необхідно виділити відмінності, специфіку реформаційних процесів у різних країнах Європи. Зокрема, важливо охарактеризувати вчення Ульріха Цвінглі (Швейцарія), і як воно знайшло свій відгук у швейцарському суспільстві. Серед провідних діячів Реформації необхідно виділити постать та вчення Жана Кальвіна, яке знайшло своїх прихильників у різних країнах Європи. Водночас доцільно показати як важко пробивали собі дорогу ці нові вчення та прогресивні ідеї, враховуючи розкол у релігійній свідомості суспільства в кожній країні.

В Англії реформаційні процеси були тісно пов'язані з посиленням абсолютизму, постатями Генріха VIII, Едуарда VI, Марії Тюдор, Єлизавети I. Створена Англіканська церква мала свою специфіку, підтримувалася владою.

Події Реформації у Франції викликали політичну кризу, внаслідок чого виникли релігійні війни у другій половині XVI ст. І лише Нантський едикт (1598) мав допомогти вирішити проблему протистояння між різними християнськими конфесіями.

У **четвертому питанні** зазначимо, що контрреформація стала активною відповіддю католицької церкви в умовах відходу від неї частини віруючих. Вона вирішувала ці надзвичайно складні проблеми свого існування через створення ордену єзуїтів та інші заходи, спрямовані на збереження впливу церкви в умовах змін у релігійній свідомості суспільства. Готуючи питання, необхідно проаналізувати головні засади контрреформаційних процесів через реформи папи Римського Павла III, рішення Тридентського собору (1545–1563). Завершуючи розгляд контрреформації, важливо показати, чого вдалося досягти католицькій церкві у цій боротьбі та якою було становище протестантів у європейських країнах в цей період.

Література

Основна

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV-початок XIX ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П. Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.

Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть : навч. посіб. / Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, Л. В. Дячук та ін. ; за ред. Ю. А. Горбаня. Київ: Знання, 2012. 438 с.

Додаткова

Гоц Л. С. Історія культури Європи Раннього нового часу : навч. посіб. Київ : НАКККіМ, 2019. 112 с.

Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу”. Для студентів історичного факультету. Частина перша. Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 296 с.

Крамар Ю. Реформація як чинник європейської історії Нового часу (до 500-річчя Реформації в Європі). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Історичні науки.* 2017. № 4 (353). С. 81-88. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/13180>

Семінарське заняття № 3 Англійська революція XVII ст.

(2 год.)

Мета: проаналізувати причини, характер, хід, наслідки та значення Англійської буржуазної революції XVII ст., охарактеризувати її провідні постаті, їх погляди та внесок у революційні події.

План

1. Передумови, причини та характер Англійської революції XVII ст.
2. Перший період революції (1640-1659): аналіз основних подій. Політичні табори. Протекторат О. Кромвеля (1653-1658).
3. Другий та третій періоди Англійської революції. Реставрація монархії Стюартів. «Славна революція».
4. Наслідки та історичне значення Англійської буржуазної революції, оцінки в історіографії.

Основні терміни та поняття: революція; абсолютизм; династія Стюартів; парламент; обгороджування; пуритани; пресвітеріани; індепенденти; дигери; левелери; протекторат О. Кромвеля; «Славна революція»; «Біль про права».

Завдання для самостійної роботи

Початок Англійської буржуазної революції. Боротьба між королем Карлом I Стюартом та Довгим парламентом. Перша і друга громадянські війни. Олівер Кромвель. Страта Карла I. «Білль про права».

Індивідуальні завдання (повідомлення)

Пуританізм як ідеологічний прапор Англійської революції. О. Кромвель.

Теми рефератів

Королівська влада та парламент у період Англійської революції: протиріччя, проблеми взаємодії.

Оцінки Англійської буржуазної революції XVII ст. в історіографії.

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте вплив релігійного чинника на Англійську буржуазну революцію.
2. Чи можна було вирішити проблеми відносин між англійським королем та парламентом мирним шляхом? Які наслідки для суспільства мала страта короля?
3. Чи можна вважати диктатуру О. Кромвеля кроком назад в Англійській революції?
4. Чому в Англії у XVII ст., незважаючи на проголошення республіки, відбулася реставрація монархічної влади?

Методичні рекомендації

Розкриваючи **перше питання**, здобувачам важливо проаналізувати насамперед економічні передумови революції (швидкий розвиток ринкових відносин; скасування кріпосного права; політика обгороджування). Також важливим завданням є аналіз становища селян, ремісників, правлячого класу феодалів. Необхідно охарактеризувати і релігійні передумови революції (створення в XVI ст. нової Англіканської церкви; поширення пуританізму та ін.). Серед причин революції рекомендуємо проаналізувати, по-перше, податкову політику Стюартів, як вона вплинула на англійське суспільство. По-друге, необхідно охарактеризувати політику абсолютизму династії, глибше зрозуміти погляди правлячих англійських королів щодо їх прагнень зміцнення особистої влади в тих умовах, що склалися в країні у XVII ст. Говорячи про характер Англійської революції, доцільним є аналіз поглядів різних дослідників на ці події.

У **другому питанні** необхідно чітко сформулювати основні пункти, на яких буде акцентована відповідь: 1) протистояння між королем Карлом I Стюартом та парламентом (хід подій та наслідки); 2) діяльність політичних угруповань, їхні програми та лідери; 3) характерні риси режим протекторату О. Кромвеля та вплив його постаті на події революції. Вхіді аналізу цих пунктів

рекомендуємо також звернути увагу на документи першого періоду революції, у т. ч. «Велику ремонстрацію», «Знаряддя правління» та ін.

Аналізуючи **третє питання**, важливо проаналізувати причини та основні події, пов'язані з реставрацією династії Стюартів на англійському троні, внутрішньою й зовнішньою політикою Карла II та Якова II. Не менш важливим є аналіз причин державного перевороту 1688 р. і ролі в ньому Вільгельма Оранського. Також рекомендуємо проаналізувати, які зміни для суспільно-політичного життя Англії мав «Білль про права».

У **четвертому питанні** здобувачі мають проаналізувати соціально-економічні, суспільно-політичні та релігійні наслідки Англійської революції, а також її зовнішні впливи, ставлення влади в інших країнах Європи до подій цієї революції.

Література:

Основна

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV-початок XIX ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П. Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.

Додаткова

Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу”. Для студентів історичного факультету. Частина перша. Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 296 с.

Бураков Ю. В., Питльована Л. Ю. Нариси історії Англії нового часу. Львів: Центр Європи, 2003. 128 с.

Coward V. The Stuart Age: England, 1603-1714. Routledge, 2014. 608 p. URL: <https://www.routledge.com/The-Stuart-Age-England-1603-1714/Coward-Gaunt/p/book/9781138944176>

Семінарське заняття № 4 **Велика Французька революція** (2 год.)

Мета: проаналізувати передумови, причини, хід та наслідки Великої Французької революції, охарактеризувати її етапи, провідні постаті; історичне значення та впливи на європейські країни.

План

1. Аналіз передумов та причин, характеру Французької революції кінця XVIII ст.
2. Повалення монархії та встановлення республіки у Франції. Діяльність жирондистів.

3. Встановлення якобінської диктатури. Внутрішня та зовнішня політика.
4. Термідоріанський переворот. Політика Директорії.
5. Наслідки та історичне значення Французької революції, оцінки в історіографії.

Основні терміни та поняття: революція; Національний конвент; Декларація прав людини і громадянина; роялісти; жирондисти; якобінці; термідоріанці; Директорія; Конституція.

Завдання для самостійної роботи

Розвиток абсолютизму у Франції у XVIII ст. Взяття Бастилії. Зміст та значення «Декларації прав людини і громадянина». Конституції 1791, 1793, 1795 рр.: основні положення. Утворення та діяльність Національного конвенту.

М. Робесп'єр, Ж.-П. Марат, Ж.-Ж. Дантон. Революційний терор та його наслідки. Діяльність Директорії. Державний переворот 18 брюмера (9 листопада) 1799 р. та його наслідки. Велика Французька революція в історіографії.

Індивідуальні завдання (повідомлення)

1. Терор у період Великої Французької революції та його наслідки.
2. Ідеологія жирондистів та якобінців: порівняльний аналіз.

Теми рефератів

Велика Французька революція кінця XVIII ст. та Англійська революція XVII ст.: порівняльний аналіз.

Питання для обговорення:

1. Що було спільного та відмінного між Французькою і Англійською революціями?
2. Чому у період Великої Французької революції не склалася основна, єдина ідеологія, яку б могли підтримати більшість населення?
3. Дайте оцінку революційному терору цього періоду.
4. Яким було ставлення до релігії та церкви у період революції?

Методичні рекомендації

При вивченні **першого питання** рекомендуємо насамперед проаналізувати серед передумов революції розвиток абсолютизму у Франції в XVII-XVIII ст. та вплив його на владні відносини в країні. Також варто охарактеризувати і поділ населення на стани, становище селян, ремісників та дворян. Необхідно пам'ятати, що, на відміну від Англії, Франція залишалася аграрною країною, хоча в ній також відбувався поступовий розвиток ринкових відносин. Великий вплив на французьке суспільство мали ідеї просвітників, а також політиків та громадських діячів, які боролися за незалежність США.

В аналізі причин революції доцільно виділити, по-перше, економічні (загострення кризових явищ в економіці через абсолютизм, банкрутство держави, великі борги); соціальні протиріччя (через невідповідність станового поділу реаліям та вимогам часу).

У **другому питанні** здобувачам важливо проаналізувати головні події початку революції (діяльність Установчих зборів, штурм фортеці Бастилії повсталими парижанами, прийняття Декларації прав людини та громадянина (1789); повстання у Парижі, скликання Національного конвенту та проголошення республіки (1792); страта короля Людовика XVI (1793). Необхідно також виділити характерні риси політики жирондистів (1792-1793).

При висвітленні **третього питання** рекомендуємо звернути увагу на те, що відрізняло політику якобінців від політики жирондистів. Особливу увагу приділити проявам революційного терору, яку роль відігравали лідери якобінської диктатури (М. Робесп'єр, Ж.-П. Марат, Ж.-Ж. Дантон). Також важливо звернути увагу на становище Римо-католицької церкви у період революції, релігійну політику якобінців.

У **четвертому питанні** доцільно охарактеризувати переважно внутрішню політику термідоріанського режиму у Франції (1794-1799): заходи, спрямовані на придушення влади якобінців; прийняття нової Конституції 1795 р. та діяльність Законодавчого корпусу (Ради п'ятисот та Ради старійшин), Директорії (виконавчої влади, що складалася з 5 осіб). Необхідно пам'ятати, що в країні тоді було збережено республіканську форму правління, однак вона зазнала ряду обмежень, що вплинули на характер самого режиму.

Готуючи останнє, **п'яте питання**, важливо проаналізувати не лише позитивні наслідки революції, а й негативні (радикалізація суспільства, політичні репресії (терор), людські та матеріальні втрати, наслідки для церкви та релігії).

Література

Основна

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV-початок XIX ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П.

Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.

Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу”. Для студентів історичного факультету. Частина перша. Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 296 с.

Додаткова

Боднар Т. Вплив внутрішньополітичних реалій на сприйняття Французької революції у Великій Британії. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2019. Т. 1. № 13. С. 249-257.

Кононенко Ю. С., Джолос С. В. Держава і революції : монографія. Черкаси : Видавець О.М. Третяков, 2022. 316 с.

Семінарське заняття № 5 **Консульство та Перша імперія у Франції (1799-1814)**

(2 год.)

Мета: проаналізувати внутрішню та зовнішню політику у Франції за часів Консульства та Імперії Наполеона I, його постать та вплив на європейську історію, причини, хід та наслідки наполеонівських війн.

План

1. Конституція 1799 р. Внутрішня політика періоду Консульства у Франції.
2. Проголошення імперії (1804). Наполеонівські війни: причини, хід та наслідки.
3. Підсумки правління Наполеона I, оцінки в історіографії.

Основні терміни та поняття: Консульство; Конституція 1799 р. у Франції; конкордат 1801 р.; Імперія Наполеона I; Кодекс Наполеона; наполеонівські війни; Віденський конгрес.

Завдання для самостійної роботи

Цивільний кодекс 1804 р. Війни наполеонівської Франції з Англією та Австрією. Франко-російська війна 1812 року та її наслідки. Крах Першої імперії у Франції. Віденський конгрес 1814-1815 рр. та його рішення.

Індивідуальні завдання (повідомлення)

1. Характер владних відносин у період правління Наполеона I (1799-1814, 1815).
2. Віденський конгрес (1814-1815 рр.) та його рішення.

Теми рефератів

Психологічний портрет Наполеона I в історіографії.

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте як особистість Наполеона Бонапарта вплинула на прихід його до влади. Які чинники сприяли цьому?
2. Чи міг Наполеон I правити Францією без експансій та зовнішніх війн?
3. Чому наполеонівська епоха стала для французів національною гордістю і вплинула на подальший розвиток Франції?

Методичні рекомендації

При вивченні першого питання важливо насамперед проаналізувати причини державного перевороту 1799 р. і приходу до влади Наполеона (як

першого консула). При цьому рекомендуємо дати відповідь на питання, чи був прихід до влади Наполеона більше плодом його власних зусиль та амбіцій, чи переважали інші чинники, що зумовили цей переворот. Здобувачам також необхідно проаналізувати зміст Конституції 1799 р., що передбачала широкі повноваження першого консула, існування формально Сенату, Державної ради, Трибунату та Законодавчого корпусу. Якщо уважно вчитатись у зміст статей цієї Конституції, можна побачити поступову узурпацію влади першим консулом. Характеризуючи внутрішню політику періоду Консульства (1799-1804), зазначимо, що реформи, проведені у той час, мали переважно прогресивний характер (заснування Французького банку, Цивільний кодекс, заходи в галузі промисловості та торгівлі, конкордат з Папським престолом). З іншого боку, частина реформ (адміністративна, заснування Почесного легіону, жорсткий контроль над пресою та ін.) посилювала особисту владу самого Наполеона, який зажадав бути також пожиттєвим консулом. Варто також проаналізувати і соціальну політику Наполеона.

Аналізуючи **друге питання**, необхідно відмітити закономірність процесу переходу від Консульства до Першої імперії, враховуючи політичний курс Наполеона I. При цьому важливо розуміти, що імперія Наполеона поєднувалася із формальним збереженням республіки (до 1808 р.). Це необхідно було для того, щоб імператор французів не втратив підтримки у післяреволюційному суспільстві. Далі необхідно проаналізувати причини планів Наполеона I Бонапарта щодо гегемонії Франції в Європі, яку роль тут відігравав суб'єктивний чинник (характер, амбіції самого імператора французів). Висвітлюючи хід та наслідки наполеонівських війн (1799-1815 рр.), важливо пам'ятати, що вони велися в інтересах французької буржуазії, сприяли поширенню ідей Французької революції в Європі. Доцільним, на наш погляд, є паралельний аналіз економічного становища Франції на початку ХІХ ст., для комплексного розуміння цього періоду.

У **третьому питанні**, оцінюючи підсумки правління Наполеона I Бонапарта, важливо виділити не лише політичні, а й економічні, соціальні, особистісні причини краху його імперії. Історіографія правління Наполеона I та його постаті є досить великою, тому здобувачам варто зупинитись на доступних працях українських та зарубіжних дослідників проблеми.

Література **Основна**

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець ХV-початок ХІХ ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П.

Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.

Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть : навч. посіб. / Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, Л. В. Дячук та ін. ; за ред. Ю. А. Горбаня. Київ: Знання, 2012. 438 с.

Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу”. Для студентів історичного факультету. Частина перша. Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 296 с.

Додаткова

Осадчук І. Бонапартизм як тип політичного режиму у Франції (1799–1814/1815). *Humanitarian Vision*. Lviv : Lviv Politechnic Publishing House. 2017. Vol 3. No 2. P. 13–18.

Батюк С. Адміністративна реформа Наполеона Бонапарта. Її зміст та значення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 77: ч. 2. С. 23-30.

Семінарське заняття № 6 Австрійська монархія і німецькі держави в другій половині XVI – XVIII ст.

(2 год.)

Мета: проаналізувати внутрішню та зовнішню політику в Австрійській монархії, провідні постаті та вплив Габсбургів на європейську історію; вивчити проблеми становища німецьких держав.

План

1. Габсбурзька монархія у другій половині XVI – першій третині XVIII ст.
2. Політика освіченого абсолютизму: правління Марії-Терезії та Йосифа II.
3. Політична роздробленість німецьких держав в другій половині XVII – XVIII ст. Утворення та розвиток Пруського королівства.

Основні терміни та поняття: династія Габсбургів; освічений абсолютизм; Пруське королівство; Священна Римська імперія.

Завдання для самостійної роботи

Соціально-економічний розвиток Австрійської монархії. Політичні зміни. Головні риси і тенденції зовнішньої політики.

Становище Королівства Пруссії. Фрідріх II. Концепція освіченого абсолютизму. Реформи.

Індивідуальні завдання (повідомлення)

Фрідріх II, його роль в історії Пруського королівства.

Теми рефератів

Реформи Марії-Терезії та Йосифа II у контексті становища народів у складі Австрійської імперії.

Питання для обговорення:

1. Чому Угорщина у цей період була невдоволена політикою Габсбургів?
2. Чи змінили реформи в Австрійській імперії у XVIII ст. характер владних відносин у цій державі?
3. Виділіть характерні риси зовнішньої політики Австрійської монархії у XVII – XVIII ст.
4. Що сприяло утворенню та піднесенню Пруського королівства?

Методичні рекомендації

При вивченні **першого питання** важливо насамперед проаналізувати політичне становище Австрії після проголошення Фердинанда королем Чехії та Угорщини; також звернути увагу на релігійні протиріччя між католиками та протестантами, захист Габсбургами католицизму. Варто відмітити, що Австрійська монархія протягом XVII – XVIII ст. брала участь у війнах проти Османської імперії, за іспанський спадок та ін. Необхідно проаналізувати характер цих війн та наслідки для Австрійської держави.

Окремо необхідно проаналізувати становище Угорщини у складі Габсбурзької монархії та її боротьбу проти абсолютистської політики останніх. Угорське дворянство мало сильні позиції на своїй території, а також давні традиції королівства, і тому Габсбургам довелося рахуватись з цими обставинами при проведенні своєї політики у цьому регіоні. Угорська шляхта повставала проти абсолютизму Габсбургів (наприклад, важливо охарактеризувати повстання під проводом Ференца Ракоці 1703-1711 рр. та його наслідки).

Доцільно також висвітлити економічний розвиток цієї держави, зокрема успіхи у гірничій справі, розвиток текстильної галузі, появу мануфактур, становище селян.

Аналізуючи **друге питання**, необхідно відмітити роль, яку відіграли Марія Терезія та Йосиф II у політичному розвитку Австрійської імперії, проаналізувати зміст реформ у сфері державного управління, судочинства, освіти, військовій сфері, становищі селян, у міжконфесійних відносинах. Рекомендуємо також звернути увагу на реорганізації всередині влади, пов'язані з діяльністю державного канцлера графа Кауніца (1753-1793).

У **третьому питанні** необхідно спочатку висвітлити становище німецьких земель після Тридцятилітньої війни (1618-1648), які землі залишилися у складі Священної Римської імперії. Здобувачам варто звернути увагу на проблеми територіальної та релігійної роздробленості у цих державах.

Окремо виділити причини утворення Пруського королівства та політику її королів до кінця XVIII ст. Зокрема, звернути увагу на правління засновника пруського абсолютизму курфюрста Фрідріха Вільгельма (1640-1688), який різко обмежив права станів та здійснив низку заходів щодо централізації держави, у т. ч. було створено армію. Також необхідно проаналізувати правління його наступників, їх здобутки та роль в централізації влади і розвитку Пруссії. Королівство Пруссія було проголошено у 1701 р. Особливе

місце серед пруських правителів цього періоду посідає Фрідріх II Великий (1740-1786), який був філософом, прибічником ідеології Просвітництва, проводив політику освіченого абсолютизму. Важливо охарактеризувати реформи його у сфері державного управління, військовій, а також економіки, суспільства та релігії, зрозуміти логіку його державної діяльності. З іншого боку, реформи ще не сприяли утворенню єдиної німецької нації, не скасували феодально-кріпосницький лад.

Література

Основна

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV-початок XIX ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П. Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.

Додаткова

Цьольнер Е. Історія Австрії. Львів, 2001. 712 с.

Варга Б., Криль М. Габсбурзька монархія як центральноєвропейська історія і ностальгія. Проспект навчального курсу. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 79 с.

Бобилева С.Й. Історія Німеччини з давніх часів до 1945 року. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2003. 528 с.

Семінарське заняття № 7

Італія, Іспанія та Португалія у XVI – XVIII ст.

(2 год.)

Мета: проаналізувати політичне та соціально-економічне становище італійських держав, зміни у політичному розвитку Іспанії та Португалії, вплив на ці країни ідеології Просвітництва.

План

1. Політичний та економічний розвиток італійських держав. Представники італійського просвітництва.
2. Філіп II (1527-1598) та формування абсолютної монархії в Іспанії. Іспанія у XVII – XVIII ст.
3. Особливості розвитку абсолютизму в Португалії.

Основні терміни та поняття: італійські держави; Іспанія; Португалія; абсолютна монархія; династія Габсбургів; династія Бурбонів; війна за «іспанський спадок»; просвітницький абсолютизм.

Завдання для самостійної роботи

Італійське Відродження. Соціально-економічні процеси та суспільна думка на італійських землях. Війна за «іспанський спадок». Правління в Іспанії Філіпа V

Бурбона (1700-1746). Реставраційна війна в Португалії (1640-1668). Політичний розвиток Португалії у XVIII ст.

Індивідуальні завдання (повідомлення)

Війна за «іспанський спадок» (1701-1714 рр.).

Теми рефератів

Вплив ідеології Просвітництва на суспільно-політичний розвиток Іспанії та Португалії.

Питання для обговорення:

1. Чому італійські держави у названий період не були готовими до об'єднання в єдину державу?
2. Виділіть характерні риси правління іспанських королів у XVI – XVIII ст.
3. Чому у боротьбі за «іспанський спадок» перемогла Франція?
4. Виділіть причини, чому Португалія відновила свою незалежність від Іспанії.

Методичні рекомендації

При вивченні **першого питання** необхідно насамперед охарактеризувати становище італійських земель в епоху Нового часу до кінця XVIII ст.: вони були роздробленими на окремі невеликі держави, серед яких виділялися Міланське герцогство, Венеційська та Флорентійська республіки, Папська область, а також Неаполітанське королівство. Для цих держав характерними рисами були: відсутність цілісності, залежність від іноземних держав від Іспанії на півдні та від Австрійської монархії на півночі та в центрі. В першу чергу здобувачам необхідно висвітлити розвиток Савойського герцогства, територія якого стає ареною боротьби між Францією та Іспанією, однак Савоя змогла зберегти свою політичну єдність та незалежність. Приєднавши Сардинію герцогство змінило свою назву на Сардинське королівство (1720).

Автономний статус мало й велике Неаполітанське королівство, на чолі з іспанськими віце-королями; пізніше, у XVIII ст., воно стало незалежним, однак під владою іспанських правителів.

Варто проаналізувати вплив економічного розвитку на суспільно-політичне життя італійських земель.

Окремої уваги заслуговує характеристика діяльності італійських просвітителів (П'єтро Джаваноне, Жан Батіста, Антоніо Дженовезі, Чезаре Беккарія, Карл Гольдоні, Віктор Альфієрі), які прагнули змінити становище у суспільстві та державі, спираючись на просвітницьку ідеологію.

Аналізуючи **друге питання**, важливо згадати про боротьбу католицьких королів за створення єдиної іспанської держави до XVI ст. У період правління Карла I (1516-1556) іспанські землі перейшли до династії Габсбургів. Його наступник Філіп II (1556-1598) володів Іспанією, вів війни із Францією, брав участь у Вісімдесятилітній війні (1568-1648), проти Османської імперії. Королю

вдалося об'єднати увесь Піренейський півострів, у т. ч. Португалію; він переніс столицю королівства до Мадриду (1561); обмежив права Арагонії, придушував внутрішні повстання.

У XVII ст. Іспанським королівством правили «малі» Габсбурги: Філіп III, Філіп IV та Карл II (1665-1700), які не змогли досягти успіхів своїх попередників XVI ст. Це був період економічної, демографічної криз, епідемії чуми.

У 1701-1714 рр., в умовах династичної кризи в Іспанському королівстві, тривала війна за «іспанський спадок» між австрійськими Габсбургами, їх союзниками проти французьких Бурбонів, переможцями у якій стали останні. Онук французького короля Людовика XIV Філіп V правив в Іспанії з 1700 до 1746 рр. Війна відбувалася і самій Іспанії, між регіональними урядами, прихильниками австрійського або французького правителя.

«Декрети нового плану» Філіпа V сприяли посиленню централізації влади та модернізації держави, хоча, з іншого боку, зустріли опір каталонської аристократії та населення цієї провінції. Сепаратизм регіонів продовжував бути серйозною внутрішньою проблемою.

Окрему увагу варто приділити зовнішній політиці Іспанії, її успіхам та поразкам у XVIII ст.

Аналізуючи період освіченого абсолютизму іспанських королів Фердинанда VI та Карла III у другій половині XVIII ст., варто звернути увагу на фіскальну, муніципальну, фінансову (створення центрального банку Іспанії), освітню реформи; заходи у сфері релігії (конкордат зі Святим Престолом 1753 р.; вигнання єзуїтів).

У **третьому питанні** необхідно висвітлити особливості розвитку абсолютизму у Португалії; розвиток її як колоніальної імперії; вплив іспанських правителів на політичний розвиток цього королівства (унія з Іспанією 1580-1640 рр.). Реставраційна війна 1640-1668 рр. завершилася відновленням незалежності Португальського королівства.

Після великого Лісабонського землетрусу 1755 р. португальський король Жозе I доручив відбудову столиці голові тодішнього уряду, маркізу Себаштіану де Карвалю. Останній був прибічником просвітницьких ідей, встановив жорсткий авторитарний режим та доклав багато зусиль у проведенні реформ: реорганізації армії, податкової системи, скасуванні рабства; обмеженні впливу католицької церкви, забороні діяльності єзуїтів в країні.

Література

Основна

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV-початок XIX ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П. Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Ліон», 2013. 575 с.

Додаткова

Срібняк І. В. Італія / Italia: короткий нарис історії. Навч. посібник. Рим-Київ: Consortium scientifico-éducatif international Lucien Febvre, 2019. 206 с.

Семінарське заняття № 8

Північна Америка в другій половині XVII – на початку XIX ст.

Війна за незалежність та утворення США

(2 год.)

Мета: проаналізувати головні тенденції та характерні риси розвитку англійських колоній на американському континенті у XVII – XVIII ст., охарактеризувати період промислової революції в країні та її результати.

План

1. Становище англійських колоній у XVII – першій половині XVIII ст.
2. Причини, хід та наслідки Війни за незалежність. Конституція США 1787 р.
3. США наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Діяльність перших президентів.

Основні терміни та поняття: «Бостонське чаювання», Законодавчі збори, Декларація незалежності, Континентальний Конгрес, Версальський мир, Конституція США, Білль про права, президент.

Завдання для самостійної роботи

Відносини між метрополією та англійськими колоніями у XVII – першій половині XVIII ст.

Діяльність Першого та Другого Континентальних конгресів.

Позиції європейських країн щодо Війни за незалежність США.

Соціально-економічні зміни в США наприкінці XVIII – на початку XIX ст.

Індивідуальні завдання (повідомлення)

1. Білль про права 1791 р.
2. Постать Джорджа Вашингтона в історії США.

Теми рефератів

Утворення США у вітчизняній та зарубіжній історіографії.

Питання для обговорення:

1. Чому Англія не бажала йти на серйозні поступки своїм американським колоніям?
2. Виділіть чинники перемоги у боротьбі за незалежність США.
3. З якими політичними проблемами та складнощами зіткнулися США у перші десятиріччя свого існування?
4. Яким був психологічний портрет американця початку незалежності США?

Методичні рекомендації

Вивчаючи **перше питання**, здобувачам необхідно спочатку охарактеризувати роль Англії у колонізаційних процесах на американському континенті.

Також рекомендуємо створити психологічний портрет англійського колоніста, проаналізувати становище їх, спосіб життя, звернути увагу північний та південний регіони. Важливо простежити зміни що відбувалися у відносинах колоній з метрополією, процес поступового їх відокремлення. Окремим завданням є аналіз відносин колоністів з індіанцями.

У **другому питанні** необхідно проаналізувати передумови, причини війни англійських колоній за незалежність визначити причини конфлікту між колоністами та метрополією. Приводом до війни стали події 1773 р. у Бостоні, що викликало спротив населення колоній.

Важливим завданням є також: аналіз діяльності Першого та Другого континентальних конгресів, виділення етапів Війни за незалежність, що сприяло перемозі колоністів; характеристика ключових документів цього періоду: Декларації про незалежність, положення Версальського мирного договору 1783 р., Конституції США 1787 р., Білля про права 1791 р.); характеристика провідних постатей цього періоду (Джорджа Вашингтона, Бенджаміна Франкліна, Томаса Джефферсона, Джона Адамса).

Аналізуючи **третє питання**, варто звернути більшу увагу на суспільно-політичний розвиток США наприкінці XVIII – на початку XIX ст. При висвітленні подій важливо показати роль у цих процесах перших президентів країни, їх особистий внесок у розбудову американської державності.

Література

Основна

Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV-початок XIX ст.) : навч. посіб. / за наук. ред. З. А. Баран; З. А. Баран, С. П.

Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума. Київ : Знання, 2015. 533 с.

Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.

Додаткова

Практикум з курсу “Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу”. Для студентів історичного факультету. Частина перша. Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 296 с.

Історія Сполучених Штатів: Нарис / Ред. кол.: Говард Синкотта (гол. ред.), Дебора М.С. Браун, Стивен Бюрант; Перекл. на укр. Ю. Лісняк та ін. Інформаційне агентство Сполучених Штатів. 406 с.

Плюта Н., Мартинчук І. Війна за незалежність США: початок війни. Перший

континентальний конгрес. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 5 (11).
С. 604-613. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/4712>
Black J. *The War for American Independence, 1775-1783*. The History Press, 2021.
416 p.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ
з навчальної дисципліни
«НОВА ІСТОРІЯ КРАЇН
ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ»
(Частина 1)

1. Поняття «нова історія» та її періодизація.
2. Предмет та методи вивчення курсу Нової історії.
3. Великі географічні відкриття. Перший період.
4. Другий період Великих географічних відкриттів.
5. Наслідки Великих географічних відкриттів.
6. Становлення капіталістичного способу виробництва в Європі (XVI – XVIII ст.).
7. Формування етики та психології людей Нового часу (XVI – XVIII ст.).
8. Нідерландська буржуазна революція: причини, хід та наслідки.
9. Передумови та причини Реформації в Європі.
10. Реформаційні процеси в Німеччині. Селянська війна 1525 р.
11. Мартін Лютер та його вчення в історії Реформації.
12. Особливості реформаційних процесів у Швейцарії.
13. Реформація в Англії.
14. Особливості Реформації у Франції. Варфоломійська ніч.
15. Контрреформація: головні засади та наслідки.
16. Передумови, причини та характер Англійської революції XVII ст.
17. Перший період революції (1640-1659): аналіз основних подій. Політичні табори. Протекторат О. Кромвеля (1653-1658).
18. Другий та третій періоди Англійської революції. Реставрація монархії Стюартів. «Славна революція».
19. Наслідки та історичне значення Англійської буржуазної революції, оцінки в історіографії.
20. Становище англійських колоній у XVII – першій половині XVIII ст.
21. Причини, хід та наслідки Війни за незалежність.
22. Конституція США 1787 р.
23. Постать Джорджа Вашингтона в історії США.
24. США наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Діяльність перших президентів.
25. Соціальна структура та економічне становище Франції у XVII – XVIII ст.
26. Політичний розвиток Франції у XVII – XVIII ст. Ришельє та його політика зміцнення політичної влади
27. Аналіз передумов та причин, характеру Французької революції кінця XVIII ст.
28. Повалення монархії та встановлення республіки у Франції. Діяльність жирондистів.
29. Встановлення якобінської диктатури. Внутрішня та зовнішня політика.
30. Термідоріанський переворот. Політика Директорії.
31. Терор у період Великої Французької революції та його наслідки.
32. Наслідки та історичне значення Французької революції, оцінки в історіографії.

33. Конституція 1799 р. Внутрішня політика періоду Консульства у Франції.
34. Проголошення імперії (1804). Наполеонівські війни: причини, хід та наслідки.
35. Підсумки правління Наполеона I, оцінки в історіографії.
36. Віденський конгрес 1814–1815 рр. Відновлення монархічних режимів. Священний союз.
37. Габсбурзька монархія у другій половині XVI – першій третині XVIII ст.
38. Політика освіченого абсолютизму в Австрійській імперії: правління Марії-Терезії та Йосифа II.
39. Політична роздробленість німецьких держав в другій половині XVII – XVIII ст.
40. Утворення та розвиток Пруського королівства (XVII – XVIII ст.).
41. Фрідріх II Великий, його роль в історії Пруського королівства.
42. Політичний та економічний розвиток італійських держав.
43. Представники італійського просвітництва.
44. Філіп II (1527-1598) та формування абсолютної монархії в Іспанії.
45. Іспанія у XVII – XVIII ст.
46. Реставрація та зміцнення абсолютизму в Португалії.
47. Міжнародні відносини ранньої Нової доби. Тридцятилітня війна в Європі.
48. Міжнародні відносини у XVIII ст. Північна війна.
49. Міжнародні відносини у середині – другій половині XVIII ст. Війна за австрійський спадок. Семилітня війна.
50. Зміни у міжнародних відносинах на початку XIX ст.
51. Колоніальна система і культура.
52. Вплив Реформації на розвиток культури. Протестантська етика.
53. Культурне значення доби Просвітництва для європейських народів.
54. Культура Англії XVI-XVIII ст.
55. Культурні здобутки Франції у XVI-XVIII ст.
56. Розвиток культури в Австрійській монархії та німецьких державах.
57. Культурний розвиток італійських держав.
58. Культура Іспанії та Португалії.
59. Культура народів Америки.
60. Культура США наприкінці XVIII – на початку XIX ст.

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«НОВА ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ»
для здобувачів III курсу історичного факультету
спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(Ч. I)**

Укладач: Власюк І. М.